בסוד שיח

שאול שיף

דרוש ספרדי לדוגמא

לא פעם ויתרתי על ידיעה או כתבה עסיסית, מתוך חשש כי ייעשה בה שימוש בעתונות החרדית, כדי לגנות את ה"כיפות הסרוגות". בעוד "הצופה" פתוח כמעט לכל סוג של ביקורת - בעתונות החרדית, קרי "המודיע" ו"יתד נאמן", הצנזורה פעילה מאד, והמגמה קשה להסיק לגבי מבנה של היהדות החרדית. ובכל זאת קיים החדר הגלוי, ומי ששבר עליו בעין, ובעצם לאו דווקא, יכול ללמוד על היותה נגועה בשחיתה כחוס מטלה כלפי ציבור עדות המזרח. בהתקפה חסרת תקדים על הכיפות הסרוגות כתב מ. שלום ב"המודיע" בין היתר, כי "אינו נוטלים סיכון בטובעה גלויה שעם לבנו על הטיפוס של הגורמים הפסיכולוגיים שהניעו את היועץ המשפטי להחליט לפתוח בחקירה נגד ראש תנועה גדולה ועצומה במדינה הישראלית. אנו כן נוטלים סיכון להעריך, כי המוצא המזרחי של העדה אשר הגר"ע יוסף הוא ראשה האלופה, בן היותה במסכת השיקולים של אליקים רובינשטיין". מי שכותב בבטחון כזה, "כי המוצא המזרחי של העדה" עמד ביסוד מהלכו של אליקים רובינשטיין, צריך להיות מסוגל להצביע על מודעת אירוסין אחת או מודעת נישואין אחת בעתון האחרון שפורסמה ב"המודיע", שהיתה בין עדתית. משום כמה שישנה לדוד ועדי אבסלום מאה-רסים, אני לא רוצה לגעת במספר ראשי הישיבות הספרדים וביניהם אישים תורניים חשובים ביותר, כדי לשאול מדוע לא נמצאה הדרך לשלבם במועצת גדולי התורה. מעניין יהיה לקרוא פעם מעל דפי "המודיע" את מספרן של המורות הספרדיות בסמינרים של "בית יעקב". ממודעות הברכה לאורך השנים, קשה לרכז נתונים אמינים, כי אלי באורח מקרי רק המורות האשכנזיות זכו להתברך מעל דפי "המודיע"? הכמה נשים ספרדיות היו פעילות בנשות "אגודת ישראל"? ומה על הטענות הרשים לבקרים על סירוב לרשום בנים/בנות למוסדות המזוהים עם אגו"י. אם מ. שלום רוצה את רשימות הספרים אצל "הכיפות הסרוגות", הוא יואיל להביא עמו משאית רק לגבי הרשימות הקשורות בדרך זו או אחרת בממ"ל.

תמיהה גדולה היא שמ. שלום שהוא יהודי מבין עניין, נתפס להאשמה משוללת כל יסוד הגיוני ועובדתי. הרי כל העולם יודע, כי היריבות בין "הכיפות הסרוגות" לבין ש"ס היא אין ואפס לעומת זו הקיימת בין "דגל התורה" לבין ש"ס.

ההתנפלות על אליקים רובינשטיין ב"המודיע" במעטה של שנאת "כיפות סרוגות" ל"כיפות שחורות", אין לה על מה לסמוך. אילו רצה היועץ המשפטי להיות "גיבור" כלשון "המודיע", על הגר"ע יוסף שליט"א, היו לו סיבות טובות לעשות זאת כבר בתקופה הקודמת של מנהיג ש"ס, שבוזה כלפי בית המשפט העליון. גם אם מ. שלום היה מכהן כיועץ המשפטי לממשלה לא היתה לו ברירה אלא להורות על חקירה נגד מנהיג ש"ס. אחרי רצח יצחק רבין שום אדם לא יקח על עצמו סיכון כשמדובר באלימות מילולית, שיכולה להוביל בקלות לאלימות פיזית. פרופ' רות גביזון המשתתפים לדעתה שאין מקום לפתוח בחקירה, אמיצים להתבטא כך, רק בגלל שאינם נושאים בשום תפקיד משפטי רשמי. אם היה אי פעם יועץ משפטי למדינת ישראל שיש אלוקים בלבו זהו אליקים רובינשטיין וחבל שהוא נתפס כבן עוולה, רק כדי לכתוב (ב"המודיע") שהשופט של אריה דרעי, פסק כפי שפסק בגלל שהוא חובש כיפה סרוגה. ושמא בכל זאת בגלל מהות העיקרון? ובכל זאת: אם אני היועץ המשפטי לא הייתי פותח בחקירה נגד הגר"ע יוסף שליט"א ומתפטר.

ריקודי פורים תש"ס

כנראה שישנם היתרים הלכתיים, אחרת קשה להסביר את התופעה הזאת. שני צעירים עם יוזמה, חובשי כיפות סרוגות, שכרו לליל פורים את אולמי "הדר רימול" ברמת-גן. את המגילה לא קראו שם וגם רב פורים לא נשא שם דרשה. פשוט ריקוד. כ-1600 צעירים וצעירות, ביניהם נשואים, מכל גווני הכיפות הסרוגות, להוציא כמובן הרדל"ניקים, הגיעו לאולם כדי לרקוד. משורב לצלילי המוסיקה של המערב הרקוב הם עשו זאת עד שעות הבוקר המוקדמות. אם לא הכיפות הסרוגות על הראשים, אפשר היה לחשוב כי מדובר בנוער מר"ץ.

וזה לא היה המקום היחיד ברמת-גן שכך נהגו. במקלט של "מרום נוה" גם כן ריקוד וריקוד. מערב. היו שם כ-500 צעירים וצעירות בערך. "מרדין אורתודוכסי".

לפני שנה ב"בית התפוצות" אירגן ר"ד דוד אלכסנדר ערב פורימי עם שמואל וילוז'ני. וילוז'ני שסבר כי יבואו הרבה "כיפות סרוגות" הכין תוכנית בהתאם. קטעים על המגילה. ריקודים לא היו שם. ראו הצעירים כי אין ריקודים ואין עינטוזים ב"בית התפוצות", או הם נשמטו אחד אחד וחיפשו כמו מסוממים את הכתובת של המסיבות עם הD.J.

אלה שהיו שם ב"הדר רימול" וב"מרום נוה" מספרים שהיה כיף.

איך זה מתהה בדיוק עם האורתודוכסיה קשה להבין. חשבתי שכדאי היה להזמין את המחנכים והמפקחים של התיכונים הדתיים כגון רון שרראו ויתנו, אבל מהר מאד נתברר לי שלא רק אותם צריך היה להזמין.

"החלבן" הבטיח זיכוי ליצחקי

המקובל המכונה "החלבן" ביקש מבאמביה להביא לידיעתו של ניצב יאיר יצחקי, כי אין לו מה לדאוג וכי הוא יזוכה.

הדבר היה מיד בתחילת הדיון בבית הדין המשמעתי של המשטרה. הכותרות בכלי התקשורת בעניינו של ניצב יצחקי היו די קשות והתחושה כאילו על זיכוי נראתה בלתי מציאותית לחלוטין. נעשו כמה ניסיונות להגיע למפקד מחוז ירושלים של המשטרה, אלא שהניסיונות לא צלחו ולמען האמת גם לא התאמצנו במיוחד כי התחושה היתה שהפעם "החלבן" טועה.

כשסיפרתי בכמה ריכוזי ידידים כי "החלבן" אמר שניצב יצחקי יזוכה - גיחכו אותי ובלבי חשבתי שהם צודקים. אבל העובדה היא שעברה והמקובל "החלבן" צדק גם הפעם.

★

מר ניסן פלוסקין מקיבוץ טירת-צבי העיר תשומת לבי כי "שבת בשבתו" (בעריכת הרב ה"ד יצחק אלפסי) הקדים את "שיחת השבוע" של חב"ד. מר פלוסקין צודק לגבי המודפסים. שכן, קדם ל"שבת בשבתו" ול"שיחת השבוע" ליקוטים על פרשת השבוע של חב"ד שיצא לאור על סטנסיל. תחילת ה"ליקוטים" בשנת תש"ית. בתשכ"ג זה עבר מסטנסיל להדפסה בבית דפוס.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

מסלסל בשערו

הסבא קדישא, הרה"ק רבי בער מראדושיץ זצ"ל, היה מתלמידיהם החשובים של רבי אלימלך מליז'נסק (בעל "נועם אלימלך") והחוזה הקדוש מלובלין - שניהם זי"ע.

היה זה החוזה שציווה עליו להנהיג עדה ובירכו שהקב"ה יזמין לך יהודים רבים שיקרעו אותך מתוך תוך ותפילוך". הסבא קדישא עצמו סיפר לתלמידיו, כי הרגיש במשהו כי נתבקש משמים לפעול ישועות. ואכן, אלפים הגיעו ל"ראדושיץ", ביניהם גוים רבים, וזה ללד גם לראות אצלו נסים גלויים. בעל "התפארת שלמה" מרדומסק אמר עליו, כי הוא "בעל שם טוב" שני. הסבא קדישא היה אומר, כי מן השמים ויכוח לפרסם אלוקות ברבים והנהגות המופתים לו משמים. כל מי שנזקק לישועה מיהר לראדושיץ ואפשר היה לראות שם מאות אנשים מצטופפים סביב ביתו של הצדיק כשהם ממתינים לשעות ארוכות, כדי לזכות להיכנס אל הקודש פנימה. אם המגנה אליו היה יהודי המגלח את זקנו, היה הרה"ק רבי בער מתנה את הישועה בגידול זקן ופאות. האנשים אלה שנענו לתנאי זה, היה מקרבם ביותר, וכאשר הגיעו שנית להתברך אז, לידי הסבא קדישא, הוא היה מורה להכניסם מהרה לחדר. באחת ממסעותיו ראה והנה, שבה קהילת מבריק הדר, התלמידי חכמים ונתם "בעלי בתים", קרא הסבא קדישא לאחד מ"בעלי הבתים" להתקרב אליו. אותו יהודי גלם בבגדים המהודרים והבראתו שהיו בתים והמסולסלים וכך גם שערו. משנעמד סמוך לצדיק, הושיט הרה"ק את ידו לשערותיו של האיש והחזיק בהם, ובכל הראות שמה כי הצדיק מגלה בהן עניין. הבעל הוא מחזיק בהן, והל הסבא מספר סיפור לנוכחים שהסבו מסביב לשולחנו. מעשה באדם שהולך לבית שלום. הליכותו לבית דין של מעלה ליתן דין וחשבון על מעשיו. בתשובה לשאלת הדיינים אמר הנפטר, כי קיים כל מה שכתוב בתורה. הוא בא מקטרג והאשים את הנפטר כי היה מסלסל בשערו ומכאן שיש להענישו. רבו מליצי היושר על המקטרג וטענו, כי לא יתכן להעניש אדם שקיים את התורה כולה רק בגלל שסילסל בשערו. הכריע בית הדין כי הצדק עם מליצי היושר. וכאן פנה הסבא קדישא אל האיש עם הפאות המסולסלות והסביר מילא אתה נפטר קיים את כל התורה וכך נמנע ממנו העונש על שסילסל בשערו, אבל אתה הרי יש לך עוד חטאים מלבד זה, ומה תענה ליום הדין ומי יבוא לסנגר עליך? נפל האיש ונתעלף ובקושי השיבו את נפשו. משהתעשת לו הבטיח לו הסבא קדישא, כי בפעם הבאה כאשר יבוא אליו יתן לו דרך תשובה על חטאיו. כל צדיק והרגשים שלו.

כשחלתה הרבנית, והיתה קשה התפשט ברגלה עד כי הרופאים סברו שאין מנוס מאשר לקטוע את רגלה ר"ל כדי להציל את חייה - ביקש הראדושיצער להזעיק את רבי חיים דוד הדוקטור זצ"ל. הדוקטור הצדיק (הראוי לכינוי רבי בפני עצמו) היה גובה סכומי כסף גדולים מחולים שבאו אליו והכסף הזה היה עושה צדקה וחסד, וכך נהג גם כלפי שלוחיו של הסבא קדישא, והוא תבע מהם לא פחות מעשרה רענדליך זהב - סכום נכבד ביותר. לא היה בידם לשלם לו ונאלצו ללכת ללוות, כי כך היה מקובל אצלו, להקפיד על תשלום מראש. כשהגיע רבי חיים דוד הדוקטור לראדושיץ ובדק את הרבנית, הסכים לדעת הרופאים כי אין מנוס מקטיעת הרגל ר"ל. הוא הודיע לבני הבית של הראדושיצער כי הוא חוזר לביתו לפיוטרקוב להביא את כלי הניתוח הדרושים. עם צאתו של הדוקטור, כפי שכינוהו, את בית הצדיק, החל אחד ממקורביו של האדמו"ר לזעוק בקול מר "רבי, הכיצד יתכן שכל העולם בורח לראדושיץ להיוושע ואילו את אשתך הרבנית אינך מושיע?" נכנס הסבא קדישא לחדרו להתפלל וביקש על אשתו רחמים. מאוחר יותר החלה לקחת עבורה תרופה מסויימת ושנטלה אותה והטיב לה מזה. למחרת כאשר בא רבי חיים דוד הדוקטור וכלי הניתוח בידו, ביקש לבדוק שוב את רגלה של הרבנית, והנה הנפיחות ירדה והראה היה כי אין עוד צורך בניתוח.

שאל הדוקטור מה קרה מאז יום אתמול, וסיפרו לו כי הצדיק ביקש עליה רחמים. משראה הדוקטור את הנס במוחש, ביקש לשבות במחיצתו של הסבא קדישא. בשבת הושיבוהו ב"טיש" ליד הרבי ונהגו בו כבוד גם בגלל היותו, כאמור, צדיק בפני עצמו. כשעה שמזג הדוקטור בכף לאכול את המרק, נרתעה ידו לפתע והוא הרגיש כאילו היא משותקת. לא יכול היה להניעה ונשארה תלויה באוויר. אלה שישבו לידו שמו לב כי משהו קרה לדוקטור והמולה קמה. פנה הדוקטור לסבא קדישא בתחינה: מה פשעתי ומה חטאתי שכזה כמה קרה לי במחיצתו. אין זה אלא שהרבי הקפיד עלי ולכן מבקש אני ממנו שיחזיר את ידי למצבה הקודם.

אמר לו הצדיק אמנם כן: לא היית צריך לקחת משלוחי עשרה רענדליך זהב, ואם תקבל על עצמך להחזירם, תשוב ידך לאיתנה. הבטיח הדוקטור להחזיר את הכסף עם צאת השבת ומיד שבה ידו לתפקד והמשיך את סעודתו. הסבא קדישא הסתלק רק לפני כמאה וחמשים ושבע שנה והסיפורים עליו מעוגנים בעדויות ומשמעויות. מה שנכתב כאן זה אפס קצהו. מפורסם המעשה שבו הגיע ל"הצדיק" מגולח זקן עם בנו האלם, לאחר שנואש מכל הרופאים. לאחר שהאב הבטיח כי לא יגלח את זקנו, החל הבן האלם מדבר, שניות ספורות לאחר ששתה יין מהגביע שעליו קידש הסבא קדישא. בסיפור המופלא הזה היה מעורב גם בעל "התפארת שלמה" מרדומסק, שיחד עם הראדושיצער הגיש את הגביע לפיו של הנער.

★

העיד לי בנערתו פרופ' דוד תמר, כי לאדמו"ר מגור בעל "בית ישראל" היו ילדים מזיווג ראשון. אני רכשתי בהזדמנות לספר בראשית של ה"בית ישראל", שאותה כתבו שני אחיו האדמו"ר בעל "לב שמחה" והאדמו"ר בעל "פני מנחם" - זי"ע, וכך כתבו שני האדמו"רים: "קראנו שם הספר "בית ישראל" על-שם התגלמות פרשת נח 'פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם', אמר רבי יהודה הלוי כשאדם מסתלק מן העולם בלא בנים ודבר הטובה, אמר לו הקב"ה למה אתה בוכה, מפני שלא עשית (כך במקור) פרי בעולם הזה, יש לך פרי יפה מן הבנים. אמר לפניו, רבש"ע איזה פרי שהעמדתי, אמר לו הקב"ה התורה שכתוב בה פרי צדיק עץ חיים. בנים אינו אומר אלא פרי צדיק, עד כאן.

לצערינו, כשעבר ליד חלון ביתו והתפלל על עוללי תינוקות של בית רבן שמתו, נראה מהדו' כמאמר, לא היו לאדמו"ר בעל בית ישראל בנים, ובנישואיו בת השורות הספורות לא מצאתי את הביאוגרפיה שלו.